आदर्शप्रश्नपत्रम् (बहुविकल्पात्मकम्)

प्रथमसत्रीया परीक्षा (2021-22)

कक्षा – द्वादशी (XII)

संस्कृतम् (ऐच्छिकम्) कोड सं. – 022)

अवधिः – सार्धैकहोरा **सम्पूर्णाङ्काः – 40**

1.	अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानि आधृत्य समुचितं प्रश्नवाचकं पदं प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत– (केवलं प्रश्नपञ्चकम्) (i) ये अविद्याम् उपासते **अन्धन्तमः** प्रविशन्ति। (क) कीदृशः (ख) कुत्र (ग) कथम् (घ) कः (ii) गुरुप्रदेयाधिकनिः स्पृहः **अर्थी** अभिनन्द्यः अभूत्। (क) कः (ख) का (ग) कीदृशः (घ) किम् (iii) शिशोरपि **दृप्तां** वाचं न सहन्ते। (क) काम् (ख) केषाम् (ग) कीदृशीम् (घ) कम् (iv) पुरुषः **कर्मणाम्** अनारम्भात् नैष्कर्म्यं न अश्नुते। (क) कस्याम् (ख) कासाम् (ग) काम् (घ) केषाम् (v) विषयेषु अत्यासङ्गः **पुरुषं** नाशयति। (क) किम् (ख) कम् (ग) काम् (घ) कीदृशम् (vi) कुमार! तथा प्रयतेथाः यथा न धिक्क्रियसे **गुरुभिः** । (क) कैः (ख) काभिः (ग) केभ्यः (घ) केन (vii) योगः **कर्मसु** कौशलम्। (क) कासु (ख) कस्मिन् (ग) केषु (घ) कुत्र	1×5=5
2.	यथानिर्देशम् उचितम् उत्तरं प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत – (केवलं प्रश्नपञ्चकम्) (i) '**उपात्तविद्यो गुरुदक्षिणार्थी कौत्सः प्रपेदे वरतन्तुशिष्यः**' अत्र '**प्रपेदे**' इति क्रियापदस्यकर्तृपदं किम्?	1×5=5

	(क) कौत्सः (ख) वरतन्तुशिष्यः (ग) उपात्तविद्यः (घ) शिष्यः (ii) **'न कर्मणाम् अनारम्भात् नैष्कर्म्यं पुरुषोऽश्नुते** 'अत्र **'पुरुषः'** इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किम्? (क) अनारम्भात् (ख) नैष्कर्म्यम् (ग) अश्नुते (घ) कर्मणाम् (iii) **'मनो मे सम्मोहस्थिरमपि हरत्येष बलवान्'** अस्मिन् वाक्ये **'मनः'** इति पदस्य विशेषणपदं किम् ? (क) हरति (ख) बलवान् (ग) एषः (घ) सम्मोहस्थिरम् (iv) **'अपरिणामोपशमो दारुणो लक्ष्मीमदः'** वाक्येऽस्मिन् विशेष्यपदं किम्? (क) दारुणः (ख) लक्ष्मीमदः (ग) अपरिणामोपशमः (घ) मदः (v) **"रघुकौत्ससंवादः"** इति पाठः कस्मात् ग्रन्थात् सङ्कलितः? (क) उत्तररामचरितात् (ख) कादम्बरीतः (ग) रघुवंशात् (घ) गीतायाः (vi) **'कर्मणैव हि संसिद्धिमास्थिताः जनकादयः'** इति वाक्यं कस्मात् ग्रन्थात् गृहीतम्? (क) कादम्बर्याः (ख) रघुवंशात् (ग) ईशावास्योपनिषदः (घ) गीतायाः (vii) **"उत्तररामचरितम्"** इति नाटकस्य रचयिता कः? (क) भवभूतिः (ख) कालिदासः (ग) बाणभट्टः (घ) व्यासः	
3.	**अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रसङ्गानुसारं समुचितम् अर्थं विकल्पेभ्यः चिनुत- (केवलं प्रश्नपञ्चकम्)** (i) केवलं च **<u>निसर्गत</u>** एवातिगहनं तमो यौवनप्रभवम्। (क) प्रकृत्या (ख) स्वाभाविकरूपेण (ग) निर्माणेन (घ) रचितेन (ii) तस्मिन्नपो **<u>मातरिश्वा</u>** दधाति।। (क) माता (ख) अश्वः (ग) जलम् (घ) वायुः	1x5=5

	(iii) **<u>विशांपतिः</u>** विष्टरभाजमारात्। (क) चन्द्रः (ख) प्रजा (ग) राजा (घ) निशा (iv) शिष्टानध्याय इति **<u>अस्खलितं</u>** खेलतां बटूनां कोलाहलः। (क) अनियन्त्रितम् (ख) अस्थिरम् (ग) निरन्तरम् (घ) खण्डितम् (v) रघोरुदारामपि **<u>गाम्</u>** निशम्य। (क) धेनुम् (ख) वाणीम् (ग) गीतम् (घ) गतिम् (vi) अन्यदेव **<u>आहुः</u>** विद्यया। (क) शृण्वन्ति (ख) आह्वयन्ति (ग) कथयन्तु (घ) कथयन्ति (vii) **<u>उत्सङ्गे</u>** गृहीत्वा आत्मगतम्। (क) सम्पर्के (ख) सत्सङ्गे (ग) अङ्के (घ) उत्पन्ने	
4.	**अधोलिखितप्रश्नानानाम् उत्तराणि प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत – (केवलं प्रश्नत्रयम्)** (i) **"विद्ययाऽमृतमश्नुते"** इति पाठः कुतः सङ्कलितः? (क) छान्दोग्योपनिषदः (ख) ईशावास्योपनिषदः (ग) केनोपनिषदः (घ) कठोपनिषदः (ii) एतासु का बाणभट्टस्य रचना अस्ति? (क) उत्तररामचरितम् (ख) मेघदूतम् (ग) हर्षचरितम् (घ) रघुवंशम् (iii) **"बालकौतुकम्"** इति पाठः कस्मात् ग्रन्थात् सङ्गृहीतः? (क) उत्तररामचरितात् (ख) महावीरचरितात् (ग) रामायणात् (घ) कादम्बर्याः (iv) **"श्रीमद्भगवद्गीताम्"** कः अरचयत्? (क) कालिदासः (ख) वाल्मीकिः (ग) श्रीकृष्णः (घ) व्यासः	1×3=3
5.	**अधोलिखितप्रश्नानानाम् उत्तराणि प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)** (i) **"विक्रमाङ्कदेवचरितम्"** कस्य रचना अस्ति? (क) बाणभट्टस्य (ख) पद्मगुप्तस्य (ग) कल्हणस्य (घ) बिल्हणस्य	1x3=3

	(ii) **"दशकुमारचरितम्"** इति ग्रन्थस्य रचयिता कः? (क) दण्डी (ख) सुबन्धुः (ग) बाणभट्टः (घ) भट्टनारायणः (iii) **"शिवराजविजयम्"** इति ग्रन्थे कति निःश्वासाः सन्ति? (क) चतुर्दश (ख) अष्टादश (ग) द्वादश (घ) षोडश (iv) **"गद्यपद्यमयं काव्यम्"** किं कथ्यते? (क) खण्डकाव्यम् (ख) चम्पू (ग) गीतिकाव्यम् (घ) नाटकम्	
6.	**अधोलिखितप्रश्नानानाम् उत्तराणि प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत -(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** (i) रूपकाणां कति भेदाः सन्ति? (क) अष्ट (ख) सप्त (ग) नव (घ) दश (ii) **"नाट्यशास्त्रम्"** कः रचितवान्? (क) भासः (ख) कालिदासः (ग) भरतमुनिः (घ) व्यासः (iii) **"विशाखदत्तः"** कं नाटकम् अरचयत्? (क) कर्णभारम् (ख) मुद्राराक्षसम् (ग) मालविकाग्निमित्रम् (घ) दण्डी (iv) **"वेणीसंहारम्"** इति कः रचितवान्? (क) भट्टनारायणः (ख) भासः (ग) भवभूतिः (घ) कालिदासः (v) नाट्यस्य विषये **"अभिनयः"** कस्मात् वेदात् गृहीतः? (क) सामवेदात् (ख) ऋग्वेदात् (ग) यजुर्वेदात् (घ) अथर्ववेदात्	1×4=4
7.	**अधोलिखितप्रश्नानानाम् उत्तराणि प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत - (केवलं प्रश्नपञ्चकम्)** (i) 'सूर्याश्वैर्यदि मासजौसततगाः... 'अस्याः परिभाषायाः अवशिष्टांशं किम्? (क) मालिनी भोगिलोकैः (ख) शार्दूलविक्रीडितम् (ग) शिखरिणी (घ) पादौ यदीयावुपजातयस्ताः (ii) '........ तभजाजगौगः' परिभाषायाः पूर्वार्द्ध किम् ? (क) उक्ता वसन्ततिलका (ख) मन्दाक्रान्ताम्बुधि (ग) स्यादिन्द्रवज्रा (घ) रसैः रुद्रैश्छिन्ना	1×5=5

	(iii) ‘अनुष्टुप्’ छन्दसः उदाहरणं किम्? (क) तमर्चयित्वा विधिवद् विधिज्ञः तपोधनं मानधनाग्रयायी (ख) वत्सायाश्च रघूद्वहस्य च शिशावस्मिन्नभिव्यज्यते (ग) उत्साहसम्पन्नमदीर्घसूत्रम् क्रियाविधिज्ञं व्यसनेष्वसक्तम् (घ) कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन (iv) ‘उपजाति’ छन्दसः उदाहरणं चिनुत। (क) अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा (ख) पश्चात् पुच्छं वहति विपुलं तच्च धूनोत्यजस्रम् (ग) भवन्ति नम्रास्तरवः फलोद्गमैः (घ) पापान्निवारयति योजयते हिताय (v) ‘रसैरुद्रैश्छिन्ना ....’ एतस्याः परिभाषायाः उत्तरार्द्धं पूरयत। (क) उदीरितौ जरौ (ख) यमनसभलागः शिखरिणी (ग) मालिनी भोगिलोकैः (घ) शार्दूलविक्रीडितम् (vi) ‘पश्चात् पुच्छं वहति विपुलं तच्च धूनोत्यजस्रम्’ अस्यां पङ्क्तौ किं छन्दः? (क) इन्द्रवज्रा (ख) शिखरिणी (ग) वंशस्थम् (घ) मन्दाक्रान्ता	
8.	**अधोलिखितप्रश्नानानाम् उत्तराणि प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत –(केवलं प्रश्नत्रयम्)** (i) जगणस्य रूपं किम्? (क) ऽऽ। (ख) ऽऽऽ (ग) ।।। (घ) ।ऽ। (ii) ‘हविषा’ इत्यत्र को गणः? (क) रगण (ख) सगण (ग) भगण (घ) तगण (iii) यगणस्य किं स्वरूपम्? (क) ।ऽऽ (ख) ।।। (ग) ऽ।। (घ) ऽऽऽ (iv) ‘पावका’ इत्यत्र कः गणः? (क) मगण (ख) भगण (ग) रगण (घ) मगण	1×3=3

9.	अधोलिखितप्रश्नानानाम् उत्तराणि प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (i) 'सत्यर्थे पृथगर्थायाः स्वरव्यञ्जनसंहतेः।' इदं कस्यालङ्कारस्य लक्षणम्? (क) अनुप्रासस्य (ख) यमकस्य (ग) श्लेषस्य (घ) उत्प्रेक्षा (ii) 'यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः' अस्यां पङ्क्तौ कः अलङ्कारः? (क) रूपकम् (ख) श्लेषः (ग) अनुप्रासः (घ) यमकः (iii) अनुप्रासस्य लक्षणं किम्? (क) वर्णसाम्यमनुप्रासः (ख) भवेत् सम्भावनोत्प्रेक्षा (ग) साधर्म्यमुपमा भेदे (घ) भवेदर्थान्तरन्यासोऽनुसक्तार्थान्तराभिधा (iv) काव्ये यदा उपमेये उपमानस्य आरोपः भवति तदा कः अलङ्कारः कथ्यते? (क) उत्प्रेक्षा (ख) उपमा (ग) यमकः (घ) रूपकम् (v) 'श्लिष्टैः पदैरनेकार्थाभिधाने...' इति कस्यालङ्कारस्य लक्षणम्? (क) अर्थान्तरन्यासस्य (ख) श्लेषस्य (ग) उपमायाः (घ) यमकस्य	1×4=4
10.	अधोलिखितवाक्येषु प्रयुक्तम् अलङ्कारं प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत -(केवलं प्रश्नत्रयम्) (i) आरण्यकोपात्तफलप्रसूतिः स्तम्बेन नीवार इवावशिष्टः। (क) उत्प्रेक्षा (ख) उपमा (ग) श्लेषः (घ) अतिशयोक्तिः (ii) रमते न मरालस्य मानसं मानसं विना । (क) यमकः (ख) अनुप्रासः (ग) रूपकम् (घ) उपमा (iii) निपुणं निरुप्यमाणो वत्साया मे वध्वा मुखचन्द्रेणापि संवदत्येव। (क) उपमा (ख) अर्थान्तरन्यासः (ग) रूपकम् (घ) श्लेषः (iv) प्रतारणकुशलैर्धूर्तैः प्रतार्यमाणा वित्तमदमत्तचित्ता। (क) अर्थान्तरन्यासः (ख) यमकः (ग) श्लेषः (घ) अनुप्रासः	1×3=3

****